

„GYENGÉD ÁTMENETEK” – A CSALÁDI ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS FORDULÓPONTJAINAK TÁMOGATÁSA – ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

Program és előadás kivonatok

2015. június 22-23.

ELTE TÓK

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Szerkesztette: Golyán Szilvia

Technikai szerkesztő: M. Pintér Tibor

Kiadja: ELTE Tanító- és Óvóképző Kar

Felelős kiadó: Mikonya György dékán

ISBN 978-963-284-602-6

A konferencia fővédnöke: Pokorni Zoltán

Tudományos Programbizottság:

F. Lassú Zsuzsa (titkár), Mikonya György (társelnök), Némethné Kollár Katalin, Podráczky Judit (társelnök), Szombathelyiné Nyitrai Ágnes, Turmezeyné Heller Erika

Szervezőbizottság:

Aggné Pirka Veronika, Banai-Bajzáth Angéla, B. Lakatos Margit, Endrődy-Nagy Orsolya, Golyán Szilvia (titkár), Kolosai Nedda, Rádi Orsolya, Rózsáné Czigány Enikő, Sándor Mónika, Serfőző Mónika

PROGRAM

2015. június 22. hétfő, délelőtt

9:00 - 10:00	Regisztráció	
10:00 - 10:15	<i>Köszöntő A konferencia ünnepélyes meg- nyitója</i>	Mikonya György dékán, a konferencia Tudományos Programbi- zottságának társelnöke
10:15 - 10:45	<i>Nyitóelőadás</i>	Pokorni Zoltán XII. kerület polgármestere, a konferencia fővédnöke
10:45 - 11:15	<i>Plenáris előadások</i>	Rádli Katalin szakmai főtanácsadó, EMMI <i>A tanítóképzés kihívásai az intézményes nevelés szakembereinek képzésében</i>
11:15 - 11:45		Kádár Annamária pszichológus, egyetemi adjunktus, Babeş- Bolyai Tudományegyetem <i>Én, mint a saját mesém hőse</i>
11:45 - 12:15		Bakonyi Anna pedagógiai szakértő, c. főiskolai docens <i>Játszom, tehát vagyok; az óvoda-iskola gyen- géd átmenete</i>
12:15 - 12:30		Kérdések, reflexió

2015. június 22. hétfő, délután

12:30 - 13:30	Ebédszünet		
13:30 - 15:00	Párhuzamos programok		
	Jó gyakorlatok 1.	Könyvbemutatók	Poszter-szekció
	Hajnal Hajnalka <i>Gyengéd átmenetek - Az Akadémiai Óvoda és Bölcsőde felmenő rendszere</i>	Gyöngy Kinga <i>Első lépések a művészetek felé</i>	<i>Hallgatói munkák bemutatása</i>
	Nemoda Judit <i>Átmenet alsóból felsőbe</i>	Daróczi Gabriella - Bozsik Rozália <i>A Novum Kiadó az „átmenetek” sodrásában</i>	
	Kulcsár Gábor <i>Az átmenet dinamikája az általános iskolában</i>	Szent-Gály Viola <i>Az eredményes óvoda-iskola átmenet és a hátránycsökkentés támogatása az óvodai nevelésben</i>	
15:00 - 15:15	Kávészünet		
15:15 - 17:00	Párhuzamos programok		
	Szekcióelőadások 1. Szekcióvezető: Nyitrai Ágnes	Szekcióelőadások 2. Szekcióvezető: Podráczky Judit	
	Darvay Sarolta - Nyitrai Ágnes - Vényingi Beáta - Dancs Gábor <i>Családból bölcsődébe - gondozás</i>	Böddi Zsófia - B. Lakatos Margit <i>„Kinyílt az ajtaja, fénylett szárnyas ablaka” Átmenetek óvodásszemmel</i>	
	Nyitrai Ágnes - Darvay Sarolta - Kontra József <i>Családból bölcsődébe - játék</i>	Csikós Judit <i>Más szemével látni és tapasztalni</i>	
	Libertiny Zsuzsa <i>Hogyan támogatja a bölcsőde a szülői kompetenciaérzést és a szülő-gyermek kapcsolatot a mindennapos találkozások során?</i>	Szauerné Baumann Mónika <i>Odavonzotta hozzám a labda – párbeszédés játékok az óvoda-kezdés időszakában</i>	
	Gyöngy Kinga <i>A szülőkkel való kapcsolattartás nehézségei a kisgyermeknevelők szemszögéből</i>	Podráczky Judit - Nyitrai Ágnes <i>Iskolaválasztás, iskolakezdés a szülők szemével</i>	
	Kérdések, reflexió	Kérdések, reflexió	

2015. június 23. kedd, délelőtt

8:30 - 9:00		Regisztráció		
9:00 - 9:30	Plenáris előadások	Acsainé Végvári Katalin elnök, Magyar Bölcsődék Egyesülete <i>A bölcsőde, mint a család segítő partnere</i>		
9:30 - 10:00		Göbel Orsolya pszichológus, egyetemi docens, Károli Gáspár Református Egyetem <i>A Varázsjátékok, mint az átmenetek felett átívelő hidak</i>		
10:00 - 10:30		Jávorné Kolozsváry Judit szakpszichológus, ny. főiskolai docens, ELTE TÓK <i>Ötösből hármas? Jó gyerekből „rossz” gyerek?</i>		
10:30 - 10:45		Kérdések, reflexió		
10:45 - 11:00	Kávészünet			
11:00 - 12:30	Párhuzamos programok			
	Műhely 1.	Műhely 2.	Műhely 3.	Műhely 4.
	Bavalics Laura „Egy falatka otthon” - gyakorlatok az óvodai befogadásról	Hegedűsné Tóth Zsuzsanna A családból bölcsődébe érkező gyermekek beszoktatásának megkönnyítése zenei módszerekkel	Koósné Sinkó Judit Merre? Hová? Jobb? Bal? - Relációs szókincs fejlesztése	Nagyné Malicsek Ágnes A játékpedagógia helye, szerepe a modern iskolában

2015. június 23. kedd, délután

12:30 - 13:30	Ebédszünet		
13:30 - 15:30	Párhuzamos programok		
	Szekcielőadások 3. Szekcióvezető: Golyán Szilvia	Jó gyakorlatok 2. Szekcióvezető: N. Kollár Katalin	Poszter-szekció
	Dóczy Borbála Az átmenet és befogadás kérdései egy doktori kutatás tükrében	Tárnokiné Joó Ildikó Esélyegyenlőség az iskolakezdéshez a kooperatív tanulás módszerével	Hallgatói munkák bemutatása
	Katona Krisztina Az anyanyelvi és irodalmi nevelés kérdései a család és az intézményes nevelés összefüggésében	Tóth Krisztina Katalin Gyerekesély program a Mezőcsáti Kistérségben: „Legyen jobb a gyermeknek” a Mezőcsáti Kistérségben	
	Pataky Gabriella Átmenetek a komplex művészeti nevelés és a vizuális képességekutatás területén, az óvodásoktól az alsófokú pedagógusképzősök kompetenciáinak tükrében	Máhr Kinga Úton - átmenet segítése a Lauder Iskolában	
	Endrődy-Nagy Orsolya Árnyak az árnyékból? A japán árnyékoktatás mint az átmenet „hivatalos” segítője	Kérdések, reflexió	
	Golyán Szilvia A méltányos pedagógiai környezet		
15:30 - 16:00	A konferencia zárása		

ABSZTRAKTOK

PLENÁRIS ELŐADÁSOK

Acsainé Végvári Katalin

A bölcsőde, mint a család támogató partnere

„Az első évek örökké tartanak!” Sokat használt idézet mely azt bizonyítja, az első három életév kulcsfontosságú az ember egész fejlődése szempontjából, hiszen minden képesség, amitől emberré válik, ekkor alakul ki. Mozgásfejlődése révén járni tud, beszédfejlődése révén kommunikál a környezettel és birtokába jut rengeteg ismeretnek és viselkedési normának is, ami alkalmassá teszi a társas beilleszkedésre. Az ebben az időszakban ért hatások meghatározóak a személyiség további alakulásában.

A csecsemő, a kisgyermek még nem közösségi lény. Elsősorban a jól működő, érzelmi biztonságot adó család, a szerepeikkel jól boldoguló szülők nyújtanak megfelelő étetteret a gyermek számára. Ilyenkor még főleg a gyermek családban történő ellátása a kívánatos. Eltérő okokból, különböző élethelyetektől adódóan azonban sokszor szükségessé válik, hogy a család mellett más is bekapcsolódjon a gyermek ellátásába, nevelésébe. Fontos, hogy az ellátásba bekapcsolódó másik színtér is a gyermek javát szolgálja, segítse fejlődésében és bekapcsolódása a lehető legkevesebb megrázkódtatással járjon. Ennek érdekében az ellátás minden mozzanatának, ami a gyermeket térben és időben körülveszi, megtervezettnek, jól átgondoltnak kell lenni. Alapvetően a gyermek igényeire, szükségleteire kell fókuszálni, de figyelni kell a családra, az édesanyára is. A magas minőségű, pedagógiai szempontból jó bölcsődei ellátás, a jól tervezett és jól megvalósított átmenet alkalmas arra, hogy a gyermeknek fizikai, érzelmi, szociális szempontból egyaránt, optimális korai tapasztalatokat biztosítson, melyek növekedésének és fejlődésének szükséges feltételeit garantálják. Egyúttal segítő támaszt és professzionális segítséget nyújtson a gyermek családjának is. A bölcsődei ellátás alapvető feladata, hogy megfelelő módszerekkel, bár nem az anya, a család személyességének minőségét adva, segítse az átmenetet és optimálisan a gyermek és családja köré szervezze nevelőgondozó munkáját. A családból a bölcsődei ellátásba kerülés, a gyermek átsegítése egyik rendszerből a másikba csak egy több lépésből álló interakció során valósulhat meg. Az átlépés minden mozzanatában a gyermek érdekei állnak a középpontban. A cél, hogy a felnőttek (szülők, kisgyermeknevelők) segítsék a gyermek beilleszkedését, közben olyan

őszinte, bizalmi kapcsolatot alakítsanak ki egymással, mely lehetővé teszi a két rendszer nevelői feladatainak finom összehangolását, hogy egymást kölcsönösen támogatva, erősítve tudjanak együttműködni a gyermek optimális fejlődése érdekében. A folyamatban aktív, kezdeményező, szakértői feladatai vannak a bölcsődei ellátásnak, a bölcsődei kisgyermeknevelőnek.

Bakonyi Anna

Játszom, tehát vagyok; az óvoda-iskola gyengéd átmenete. A kisgyermekkortól a digitális világ polgáráig

A játék klasszikus, „hagyományos” meghatározása, elemzése, a természet, az állatvilág és az embergyerek játékának összehasonlítása adja a téma felvezetését.

A kollaboratív, konnektív együttműködési forma, a stratup, mint a kreatív munka szimbóluma mind olyan tanulási habitust és ismereteket kívánnak a XXI. század emberétől, amelyet a kisgyermekkor szabad játék képes csak előkészíteni. A játékban történő spontán alkotás, önkifejezés, az együttműködés belső indíttatása indirekten és örömmel eredményezi mindazokat a tulajdonságokat, amelyek nélkül nem, vagy csak nagy nehézségek árán válik a kisgyermek éretté az iskolai életre.

Mindezek okán lényeges a szabad játékot megkülönböztetni a fejlesztő játéktól és a tanulástól, de lényeges ezen játékforma és a kisiskoláskori tanulás összefüggéseit is feltárni, mind a kisgyermek fejlődése, mind pedig a pedagógus tennivalóinak számbavétele szempontjából.

A művészetek gyakorlása átmenetet képeznek a játék és a tanulás között, hiszen bármely művészi cselekvés szabad, alkotó és egyedi, ugyanakkor a teljes spontán megnyilatkozásokhoz képest célorientált.

A gyermek erkölcsi fejlődése, annak adott állapota az iskolába lépés előtt az iskolaérettségnek egy kevésbé körüljárt vetülete, noha a normákhoz igazodás tanulása is a játékhoz kötődik.

A különleges bánásmódot igénylő gyerekek inkluzív nevelése, egymáshoz „illesztése” szintén a játék talaján válik aktív, cselekvő életformává. A szülőkkel történő intenzív együttműködés direkt és indirekt változatai segítik a játékból a tanulásba forduló kisgyermek fejlődését.

Elmondhatjuk, hogy a szabad játék nem veszti el értékét a modern világban sem, sőt, az új típusú tanulási formák és a játék rokonítható cselekvések. A XXI. századi digitális világ polgára asszertív,

aktív, kreatív, rugalmas, kíváncsi. Mindezt a játék is magában hordozza.

Gőbel Orsolya

A Varázsjátékok, mint az átmenetek felett átívelő hidak

A gyermekek nagyon sok nehézséggel találkoznak a mindennapok bizonytalanságában, az olykor agresszív környezetben, a jóság és rosszság dilemmájában, a veleszületett és szerzett értelmi, érzelmi, szociális deficitekben...

A gyerekeknek szükségük van olyan „átkelőhelyekre”, olyan hidakra, melyek mindent, mindennel összekötnek, mint például a bennük lévő biztos és bizonytalan pontokat, megteremtik az átjárást az ismerősből az ismeretlen felé, megmutatják a lehetőségét a jóvá válásnak, a „rosszaságból”, az agresszióból, a tehetetlenségből való kiútnak. Szükségük van különleges hidakra is, melyek az intrauterin élet valóságából a világba való megérkezés útját, az anyai karok megtartásából az önálló járás, futás útját mutatják, a család, a bölcsőde, óvoda, iskola világa közötti átjárásokat segítik.

A Varázsjátékok (Gőbel, 2006-2014) közül sok olyan mozgásos, képzeleti, légzés, érintéses és elmélyülést adó fantáziajáték található, melyek ezeket a hidakat építik, erősítik meg a gyermek belső tartásának, önbecsülésének, önértékelésének növelésével, a nehézségek megoldási stratégiáinak és új alternatíváknak a kidolgozásával.

Az előadás ezeket a hidakat (hídépítéseket) mutatja be a Varázsjátékok során készített rajzok és narratívák segítségével, és ad választ a gyermekek érzéseivel, gondolataival az átmenetek kérdéseire.

Jávorné Kolozsváry Judit

Ötösből hármass? „Jó” gyerekből „rossz” gyerek? - gondolatok a felső tagozatba lépésről, gyerekekről, szülőkről, pedagógusokról

Szülők és pedagógusok körében közismert jelenségekről – a gyermeki magatartás, a tanulási eredményesség, a kognitív képességek/készségek változásairól és a szükséges szülői/családi, pedagógusi tennivalókról – gondolkodunk együtt. Bepillantást nyerünk a 10–13 éves gyermekek agyi fejlődési, valamint korai serdülőkori fiziológiai folyamataiba, személyiségfejlődésük törvényszerűségeibe. Beszélünk néhány nevelési/tanítási, bánásmódbeli technikáról, egyént

és közösséget formáló lehetőségről, mint mondani szokás: gondolat- és szándékébresztő reménnyel!

Kádár Annamária

Én, mint a saját mesém hőse

Minden mesében a hős ugyanazt a jellegzetes utat járja be, ami valójában nem más, mint a lélek mélyén tett identáskereső utazás, amely első középpontunk felé tart. Bár úgy tűnik, hogy az utazás külső tájakon történik ez egy mély, első barangolás, ahol rejtett erőforrásainkat keltjük életre. A mesehős útja a személyes önkérésünk, önfelfedezésünk és átalakulásunk illetve a világban betöltött szerepünk jelképe. Ebben az előadásban arra hívom meg Önöket, hogy járjuk végig együtt a mesehős útját, és nézzük meg, hogy mi az, amit a saját életünkre vonatkozóan megtanulhatunk belőle! Vajon milyen erőforrásokat, hamuban sült pogácsákat lelhetünk fel a mesékben, és hogyan hasznosíthatjuk ezeket mindennapjaink, életciklusaink során?

A mesehős elsősorban a *saját magunkhoz fűződő érzelmi viszonyulásra* (magabiztosság, éntudatosság, függetlenség, önbecsülés, önmegvalósítás) ad mintát. Mindez biztosítja az életbátorságot, azt, hogy hogy túlmerészkedjünk saját határainkon, a komfortzónánkon. A gebéből táltos paripát varázsolhatunk, ehhez pedig meg kell találunk magunkban az életrekeltő „parazsat”!

Másodsorban rámutat arra, hogy az *alkalmazkodás* (valóságérzékelés, rugalmasság, problémamegoldás) biztosítja a helyzetek újraértelmezését, azt, hogy értéket kovácsoljunk a váratlan lehetőségekből és hogy rugalmasan alkalmazkodjunk a megváltozott körülményekhez. Egy mesehős nem fél a kudarcoktól, bátran vállalja a tévutakat is. Tanuljuk ezt meg tőle, hiszen néha egészen furcsa, valószínűtlennek tűnő dolgok vezetnek eredményre!

Harmadsorban bebizonyítja a *stresszel való megküzdés* (stresszkezelés, impulzivitáskontroll) fontosságát, hiszen a legnagyobb és legfontosabb életproblémák alapjában véve mind megoldhatatlanok. Nem tudjuk megoldani őket, viszont túl tudunk nőni rajtuk, át tudjuk keretezni ezeket.

Negyedsorban rámutat arra, hogy a *másokkal való kapcsolatlak* (empátia, interperszonális kapcsolat, szociális felelősségvállalás) és az erre szánt minőségi idő elengedhetetlenül fontos. A mesehős megtanít a lassan sietés művészetére.

Nem utolsó sorban a mesehős bebizonyítja azt is, hogy a lehető legváratlanabb és sokszor legreménytelenebb helyzetben megtörténik a *csoda*, hogyha képesek vagyunk türelmesen kivárni és nem erőszakkal kikényszeríteni azt. Ez a szerendipitás, a mindennapok csodás véletlene.

A mesében a főhős átváltozása azt közvetíti számunkra, hogy ahhoz, hogy bizonyos helyzeteket, életfeladatokat, életciklusbeli kríziseket megoldjunk, külsőleg-belsőleg át kell alakulnunk, úgy, hogy közben azonosak maradunk önmagunkkal. Személyiségfejlődésünkben is egy korábbi szakaszon úgy tudunk túljutni, hogy hagyjuk, hogy a régi „meghaljon” és az új megszülethessen.

SZEKCIÓELŐADÁSOK

Böddi Zsófia - B. Lakatos Margit

„Kinyílt az ajtaja, fénylett szárnyas ablaka” Átmenetek óvodásszemmel

A fejlődés alapvető velejárói az átmenetek. A kisgyermek életében az egyik első, tudatosabban megélt változás az óvodába, óvodai közösségbe való belépés, majd az onnan történő elszakadás, és az új, az iskola felé tekintés. A gyermekek félelmei, szorongásai között ebben az életkori szakaszban (is) kiemelten fontos helyet kap a családtól való szeparáció megélése, a bizalom áthelyezése egy olyan közösségre, ami a családtagoktól, a szoros barátoktól eltérő néhány felnőttből és sok hasonló korú kisgyermekből áll. Mindezt nehezíti az ismeretlentől való félelem, az „Újjal” való megküzdés feladata.

Előadásunkban az óvodáskort érintő fontos átmeneteket járjuk körül, fókuszálva az óvoda elkezdésére és kitekintve az elballagásra.

Mindezek megragadására 45 4-7 éves gyermekkel végeztünk egy olyan vizsgálatot, amivel az óvodások közösségről és ezáltal az átmenetekről való gondolkodását ismerhettük meg. Ehhez kidolgoztunk egy sajátos közös mesélésen és beszélgetésen alapuló módszert, amellyel sikerült bepillantást nyerni az óvodások vélekedéseibe az óvodáról, így annak elkezdéséről és befejezéséről.

Előadásunkban a vizsgálatban tapasztaltakat is beépítve gondolkodunk arról, hogy milyen módon lehet a gyermekeket az átmenetek feldolgozásában, vagy – épp annak előkészítésével – az átmenet lépéseinek megtételében segíteni a közös mesélés, történet-befejezés, beszélgetés eszközeivel.

Csikós Judit

Más szemével látni és tapasztalni

„Az életnek melyik a legszigorúbb törvénye? A növekvés. Erkölcsi, szellemi vagy fizikai szervezetünk egyetlen porcikája sem tud akár-csak egy évig is megülni a fenekén. Magyarán változunk, és változunk is kell, állandóan, folyamatosan, amíg csak élünk.”- írja Mark Twain. Erről az állandó változásról, folyamatosságról számolnak be azok a Hospitálási naplók, melyek tanító szakos hallgatóink tollából születtek egyéni óvodai gyakorlatuk során. A sorok magukért beszélnek. Az alábbi kérdésekre keresem a választ a naplók elolvasását követően: Vajon milyennek látják leendő tanítóink az óvodát el-

hagyó gyereket? Mennyire segítik az óvodában alkalmazott differenciált, fejlettséghez igazodó módszerek az óvodást szeptemberben már az iskolában fogadó jövőendő tanítókat? Érzékelik-e a hallgatók, hogy a beilleszkedés nemcsak a gyermek, hanem a pedagógus számára is nehézség - a gyerekek közötti „ügyességbeli” különbségek, beilleszkedési problémák, a figyelem folyamatossága, az együttműködés készségének hiánya, stb. okán?

Nélkülözhetetlen, hogy a kliensek (gyerek, szülő, óvónő, tanító) közül mindenki tudatában legyen az intézményváltás okozta nehézségek átmenetiségének. Fontos az is, hogy hallgatóink a megtapasztalt nehézségek felismerését követően se adják fel hivatásukat. S még egy aspektus: a Debreceni Református Hittudományi Egyetem diákjai számára az egyetem falai közül a munkaerő-piacra való kikerülés képezi azt az átmenetet, melynek „gyengéd” voltáról intézményünknek is szükséges gondoskodnia.

Darvai Sarolta - Nyitrai Ágnes - Vényingi Beáta - Dancs Gábor

Családból bölcsődébe - gondozás

Az európai családfejlődési tendenciák hazánkban is érvényesülnek, miszerint jellemző az elhalasztott családalapítás, a családformák pluralizálódása, a multinukleáris család számának emelkedése.

A családot, mint rendszert, működésének bizonytalanságai, a támogató funkciójának csökkenése, a nevelés és gondozás terén jelentkező bizonytalanságok jellemzik. Így a bölcsőde, mint a másodlagos szocializációs közeg, a családokban bekövetkező változásokra adekvát módon reagál. Már nem elég a felügyelet, a nevelés, gondozás, étkeztetés, fontos feladat a család bölcsőde közötti kapcsolat erősítése, a családi nevelés segítése.

A háromévesnél kisebb gyermekeket nevelő családok körében 2011 őszén kezdett, 2014-ben zárult longitudinális kutatásunk célja a családban történő gondozás, nevelés jellemzőinek, valamint a bölcsődéknek a gyermekek fejlődésében és a szülői kompetencia erősítésében betöltött szerepének feltárása. Kutatásunk első szakaszában a 2011. szeptember 1. és október 31. között az Középmagyarországi Régió 126 bölcsődéjében beszoktatott gyermekek szülei körében tájékoztunk saját kidolgozású kérdőív segítségével a család szociodemográfiai jellemzőiről, gyermekgondozási és gyermeknevelési szokásaikról, esetleges nehézségeikről. 3271 szü-

lő válaszait dolgoztuk fel, mintánkban a budapesti új bölcsődések 53 %-a, a Pest megyeieknek pedig 78 %-a szerepelt.

Előadásunkban bemutatjuk vizsgálatunk azon eredményeit, melyek választ adnak arra a kérdésre, hogy milyen problémái vannak a családoknak a gyermekgondozás területén, kitől kérnek, fogadnak segítséget ezek megoldásában? Vannak-e nézetkülönbségek a szülők között nevelési és gondozási kérdésekben, és ha igen, hogyan kezelik ezeket? Fontosnak tartjuk annak feltérképezését, hogy milyen értékek mentén nevelik a szülők gyermekeiket, és az értékválasztás hogyan befolyásolja a szülők gondozáshoz való viszonyulását?

Dóczy Borbála

Az átmenet és befogadás kérdései egy doktori kutatás tükrében

„A roma gyermekek óvodáztatása” című kutatásom első „pillanattfelvételei” (kutatási terv, szakirodalom feltárása és egy mikrokutatás) elkészültek és fontos üzenettel bírnak a szakma számára. Az előadás olyan kérdéseket vet fel a roma gyermekek óvodai nevelésével kapcsolatban, amelyekre alig vannak tudományosan igazolt válaszaink. A bemutató célja a „gondolatébresztés” és a lehetséges válaszok, vagy újabb kérdések felvetése, annak érdekében, hogy a kora gyermekkori nevelés mindenki számára elérhető és színvonalas szolgáltatásokat nyújtson. A prezentáció nemcsak elméleti, hanem gyakorlati szempontból is kísérletet tesz arra, hogy felfedje a kapcsolódási pontokat és lehetőségeket a roma gyermekek óvodai nevelésének kérdései és a konferencia témája között.

A doktori kutatás tervének bemutatása közelebb viszi a hallgatót a roma gyermekek óvodai nevelésének kérdéseihez, miközben az átmenet és a befogadás dilemmái is fókuszba kerülnek. Az előadás felfedi azokat a hiányterületeket, amelyek mentén érdemes tovább vizsgálni és megoldási lehetőségeket keresni.

Endrődy-Nagy Orsolya

Árnyak az árnyékból? A japán árnyékoktatás mint az átmenet „hivatalos” segítője

Az árnyékoktatás virágzó szolgáltatási paradicsomot jelent a japán gyermekek és szüleik számára. Az árnyékoktatás legfőbb intézménye az a kiterjedt tutori jellegű kapcsolatra épülő előkészítő-iskola hálózat, melyet *juku*-ként szokás japánul említeni. Japán és Kelet-Ázsia más részein ez a típusú intézmény virágzik (Numata 2005). A

2007-es nemzeti felmérés adatai mutatják, hogy az általános iskola 1. osztályában 15.9%, a 3. osztályos alsó középiskolások (15 évesek) közül 65,2% százalék vesz igénybe ilyen intézményt tanulmányai során, ehhez hozzájön még esetükben a házi korrepetálás, melyet 6,8%uk vesz igénybe (Bray 2013). Tapasztalataim szerint az óvodásoknak is lehetőségük van ehhez hasonló ún. iskolaelőkészítő foglalkozásokra.

A japán iskolarendszer 6-tól 15 éves korig tartó tankötelezettség időszakát kívánom a következő átmeneteken keresztül ismertetni: óvoda-iskola, iskola-alsó középiskola. Előadásomban egy iskola-előkészítő intézmény mindennapjait kívánom esettanulmányként bemutatni, valamint egy középiskola-előkészítő (*juku*) intézmény fenntartójával folytatott mélyinterjúm segítségével egy konkrét iskola történetén keresztül rávilágítok a japán árnyékköztársadalmi rendszer átmenet-elősegítő mivoltára és folyamatos megújulási képességére, a 90-es évektől napjainkig tartó átalakulására.

Golyán Szilvia

A méltányos pedagógiai környezet

Számos hazai tanulmány foglalkozik a különböző társadalmi egyenlőtlenségek oktatási kudarcra transzformálódásának folyamatával (Kertesi és Kézdi, 2005a, 2005b; Radó, 2007). Egyre több kutatás bizonyítja, hogy bár az egyéni képességek és a családi háttér az iskolai sikeresség egyik legfontosabb meghatározója, mégis a nagyon hasonló szociális miliőben működő iskolák is meglehetősen eltérő nevelési-oktatási eredményességet produkálhatnak (Kertesi és Kézdi, 2009).

A méltányos pedagógiai környezet, mint értelmezési keret kapcsán elsőként az esélyegyenlőség és a méltányosság, mint alapfogalmak tisztázására vállalkozunk. Annak megítéléséhez, hogy napjainkban a kisgyermekkori nevelési-oktatási intézmények méltányos pedagógiai környezetet biztosítanak-e, fontos számba venni azokat a tényezőket, melyek leginkább meghatározhatják a méltányosság érvényesülését. Feltévéseink, hogy az egyenlőtlenségből eredő előnyök és hátrányok erőteljesebben jelentkeznek az intézmények közötti átmenet során, ugyanakkor viszont a méltányosság elvének érvényesítése segíthetné a zökkenőmentesebb váltást.

A különbözőségekből és az egyenlőtlenségekből eredeztethető hátrányokat a nevelés-oktatás folyamata már a kezdetektől hordozza, továbbá nemcsak felerősíti a már meglévőket, hanem újakat is

lépten-nyomon létrehoz. Így a *méltányosság elvének érvényesülését befolyásoló tényezők* között kiemelt jelentősége van például az intézményfenntartó kilétének, a pedagóguspálya elnöiesedése, vagy az együttnevelés gyakorlati megvalósításának nehézségei.

A *méltányos pedagógiai környezet megteremtésére* való törekvés kapcsán nem közömbös figyelembe venni, hogy szoros összefüggés mutatható ki az intézmények szakmai, infrastrukturális ellátottsága és az odajáró gyermekek társadalmi státusza között (Kertesi és Kézdi, 2005a). A beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarral küzdő és a sajátos nevelési igényű tanulók beiskolázási „gyakorlata” (Józsa és Hricsovinyi, 2011; Gábos és Szívós, 2008); az etnikai szegregáció növekedése (Kertesi és Kézdi, 2009), valamint a hátrányos helyzetű tanulók „eloszlása” az egyes iskolakörzetek között markáns eltéréseket mutat, e különbségeket pedig a szabad iskola-választás felerősíti (Józsa és Hricsovinyi, 2011).

Gyöngy Kinga

A szülőkkel való kapcsolattartás nehézségei a kisgyermeknevelők szemszögéből

Egy nyílt kérdéseket tartalmazó országos kérdőíves kutatás (N=921) és féligstrukturált interjúk (N=21) révén sikerült a kisgyermeknevelő szakmához szükséges személyi és készségbeli követelmények leírása. Az átfogó szakmai készségstruktúra egyik - eddig talán kevés figyelmet kapott - ága a szülőkkel való kapcsolattartás készsége. Noha a kérdések közt nem szerepelt explicit módon a szülőkkel való együttműködés kérdése, a kisgyermeknevelők mégis nem elhanyagolható számban említették e témát, amikor arról kérdeztem őket, milyen az ideális kisgyermeknevelő, illetve, mi az, ami meghatározza kisgyermeknevelésük minőségét, avagy milyen területen látnák szívesen pszichológus segítségét a munkájukban. A válaszokból képet kapunk a kisgyermeknevelőket próbára tevő, szülőkkel kapcsolatos helyzetekre. Ezek egyben előrevetítik, hogy a kisgyermeknevelő képzés során milyen felkészítésre van szüksége a hallgatónak a szülőkkel való harmonikus együttműködéshez.

Katona Krisztina

Az anyanyelvi és irodalmi nevelés kérdései a család és az intézményes nevelés összefüggésében

A legtöbb gyermek számára az elsődleges társadalmi környezetet, az elsődleges szocializáció színterét a család jelenti. Az intézményes nevelés és gondozás első helyszínére, legyen az akár a bölcsőde, akár az óvoda, ebből a környezetből érkeznek a kisgyermek. Ebben a mikrokörnyezetben zajlik tehát az elsődleges szocializáció folyamata, melynek egyaránt része és eszköze a nyelvi, nyelvhasználati szabályok és normák elsajátítása, továbbá optimális esetben ez a közeg az, ahol a gyermeket az első irodalmi élmények is érik. Tény, hogy az intézményes nevelés csak kiegészítője a családi nevelésnek, éppen ezért a különböző nevelési intézményekben folyó munka során nem hagyható figyelmen kívül azoknak az összetett folyamatoknak és átélt élményeknek az ismerete, amelyek a családi élet mindennapjaiban hatással vannak a kisgyermek fejlődésére.

A szerző a fenti tényekre alapozva előadásában egyrészt arra kíván rávilágítani, hogy a családnak milyen szerepe van a gyermekek anyanyelvi fejlődése/fejlesztése, illetve az irodalmi élmények biztosítása szempontjából; másrészt azt kívánja bemutatni, hogy ott, ahol szükséges, az intézmény, illetve az intézményben dolgozó szakemberek hogyan válhatnak észrevétlenül is a semmi mással nem pótolható családi nevelés pozitív alakítójává.

Libertiny Zsuzsa

Hogyan támogatja a bölcsőde a szülői kompetenciaérzést és a szülő-gyerek kapcsolatot a mindennapos találkozások során

A bölcsődénkbe járó gyerekek szüleinek minden nevelési év végén módjuk van egy kérdéssorra válaszolva véleményüket, észrevételeiket megosztaniuk velünk. Az írásos visszajelzések, a személyesen végzett szülői interjúk és videofelvételek elemzése alapján mutatja be az előadás a bölcsődénkben megvalósuló pedagógiai folyamat azon elemeit, melyeket a szülői visszajelzések jelentősnek mutatnak. A napi kapcsolattartás előadásban szereplő színterei: a beszoktatás időszak, az érkezés és a búcsúzás, hazaindulás. Az átmenet ezen helyzetei gyakran okoznak nehézséget kisgyermeknek, szülőnek egyaránt. Az előadás olyan kérdésekre keres válaszokat, mint hogy milyen módon tudja a kisgyermeknevelő támogatni a családokat ezekben a konkrét helyzetekben? Hogyan élik meg a szülők az elválást, a felelősség átadását?

Hogyan törekszünk arra, hogy minél kevesebb feszültséget éljen át a kisgyermek és a felnőtt? A bölcsőde, mint új élethelyzet, illetve a bölcsődei szakemberekkel való napi találkozás hosszabb távon alakítja, árnyalja, gazdagítja a szülő gyermekről alkotott képét. Bölcsődei gyakorlatunkban komoly jelentőséget tulajdonítunk a búcsúzás során történő információ átadásának, ennek a napvégi eseménynek, melyben a kisgyermek, szülő és kisgyermeknevelő együtt vesznek részt. Az előadás bemutatja, hogy milyen szervezési és pedagógiai eszközök segítik a Pikler Emmi Bölcsődét abban, hogy a szülővel történő mindennapos találkozás során kialakulhasson a kölcsönös bizalom, és a család a bölcsődei gondoskodást az otthoni nevelés kiegészítőjeként fogadja.

Nyitrai Ágnes - Darvay Sarolta - Kontra József

Családból bölcsődébe - játék

A 0-3 éves korosztály kb. 10-16%-a jár bölcsődébe. Az ő esetükben a bölcsőde az első intézmény, mely szerepet vállal nevelésükben, ennek következtében mind a kisgyermeknevelők, mind a családok kiemelten fontosnak tartják a család és a bölcsőde egymásra hangozódását a folyamatban.

A háromévesnél kisebb gyermekeket nevelő családok körében 2011 őszén kezdett, 2014-ben zárult longitudinális kutatásunk célja a családban történő gondozás, nevelés jellemzőinek, valamint a bölcsődéknek a gyermekek fejlődésében és a szülői kompetencia erősítésében betöltött szerepének feltárása. Kutatásunk első szakaszában a 2011. szeptember 1. és október 31. között az Közép-magyarországi Régió 126 bölcsődéjében beszoktatott gyermekek szülei körében tájékozódunk saját kidolgozású kérdőív segítségével a család szociodemográfiai jellemzőiről, gyermekgondozási és gyermeknevelési szokásaikról, esetleges nehézségeikről. 3271 szülő válaszait dolgoztuk fel, mintánkban a budapesti új bölcsődések 53 %-a, a Pest megyeieknek pedig 78 %-a szerepelt.

Előadásunkban kutatásunk azon eredményeit mutatjuk be, amelyek a játéktevékenységnek a családi nevelésben betöltött szerepét, a szülőknek a gyermekek játéktevékenységének támogatásával kapcsolatos viselkedését jellemzik. Kitérünk arra, hogy a kisgyermeknevelők szerint milyen elvárásai vannak a szülőknek a bölcsődei neveléssel kapcsolatosan a játéktevékenység vonatkozásában, milyen változásokat tapasztaltak a gyermek játékát illetően a bölcsődébe járás folyamán, és véleményük szerint a szülők milyen elemeket vettek át tudatosan a bölcsődei nevelés-gondozás gyakorlatából gyermekük otthoni játéktevékenységének gazdagítása érdekében.

Pataky Gabriella

Átmenetek a komplex művészeti nevelés és a vizuális képességkutatás területén, az óvodásoktól az alsófokú pedagógusképzősök kompetenciáinak tükrében

Karunk Vizuális Nevelési Tanszékének módszertan kurzusain hallgatóinknak óvodás és alsó tagozatos gyerekek között is érvényes módszereken, mintakon keresztül közvetítjük kutatási eredményeinket, őket is bevonja alkotó feladatokon, személyes projekteken, komplex művészeti portfóliók készítésén keresztül. A tapasztalatok szerint ez a tananyagban való elmélyülést szolgálja, de hatékonyan járul hozzá hallgatóink jobb megismeréséhez és szakmai kompetenciáik mellett szociális kompetenciájuk erősítéséhez. A prezentációban a Vizuális nevelés életszakaszok szerinti átmenetekre kölcsönhatásokra vonatkozó kihívásait szeretném felvillantani, a 3612 Vizuális Képességkutató Műhely fejlesztéseinek tükrében. A labor az óvodás és az alsó tagozatos gyerekek vizuális képességeit vizsgálja. A műhely kettős szerepet tölt be az egyetemen: a kutatás mellett alkotó műhely is, ahol a művészetpedagógiai tapasztalatszerzés Bálványos Huba munkásságának szellemiségében folyik. Projektjeinkben a vizuális képességek struktúrájának felállítása és a képességek fejlődési aspektusai állnak a középpontban, melyek az ENViL kutatócsoport, az InSEA Europe támogatásával készülő, európai kompetenciastruktúra előrehaladásával összhangban készülnek. A vizuális nevelés szerteágazó értékelési módszertana jelenti érdeklődésünk bázisát, melyben a visszacsatolás (reflexió, önreflexió és metakogníció) igénye és állandó jelenléte a garancia a pedagógiai folyamatok tudatosságára és minőségére.

Podráczky Judit - Nyitrai Ágnes

Iskolaválasztás, iskolakezdés a szülők szemével

Az óvoda-iskola átmenet kérdésköre igazi örökzöld témának látszik. Az átmenet problémáit tárgyaló első írások már több évtizede megjelentek (pl. Varga, 1971) jelentős mennyiségű tudás gyűlt össze az iskolakészültség/iskolaérettség/iskolai alkalmasság témában (Nagy, 1980; Nagy és mtsai, 1986; Nagy és mtsai, 2004; Porkolábné, 1984, 1990), több progresszív kezdeményezés elindult, mégsem állítható, hogy sikerült az átmenet kérdéseire generálisan jó válaszokat adni. Az utóbbi években elfogadottá vált, hogy az elsajátítási motiváció szintjének és az önszabályozó tanulásra való képesség kialakulásának

megalapozó szerepe van az iskolakészültség alakulásában (Józsa, 2007; D. Molnár, 2013). Kevesebbet tudunk arról, hogy miként élik meg a szülők az iskolaválasztás időszakát és milyen módon igyekeznek támogatni gyermeküket az iskolássá válásban. Vizsgálódásunk egyik alapja az a tapasztalat, hogy az iskolaválasztás körüli időszak, különösen az azt közvetlenül megelőző néhány hónap a családok jelentős részében krízis-közeli, kritikus periódus, ezért szerettünk volna többet megtudni arról, hogy milyen módon jutnak el a szülők a döntésig és ezt a folyamatot milyen érzelmek kísérik. Más szempontból teszi aktuálissá a témát az iskolakezdés szabályozásában történt változás, az iskolakötelesség határainak markánsabbá válása. Egy megyeszékhely óvodájában 6-7 éves gyermekek szüleit kértük, hogy beszélgessenek velünk az iskolaválasztásról, iskolakezdésről, az ezzel kapcsolatos gondolataikról és érzelmeikről. A két alkalommal megszervezett csoportos interjúknál összesen 21 szülővel (17 anyával és 4 apával) tudtunk beszélgetni az iskolaválasztás szempontjairól, a döntéshez vezető útról, valamint arról, hogyan tudják támogatni gyermeküket az iskolássá válásban.

Szauerné Baumann Mónika

Odavonzotta hozzám a labda – párbeszédes játékok az óvodakezdés időszakában

A családból az óvodába történő átmenet a szülő és gyermek számára egyaránt bizonytalanságot rejt. A szülőnek el kell engednie gyermekét, a pedagógusnak fogadni őt, és megtalálni hozzá a kulcsot. A gyermek legnagyobb feladata, hogy leküzdje a számára idegen, ismeretlen környezettől való félelmét. A pedagógus teendője ennek a folyamatnak az elősegítése, a gyermek bevezetése az óvoda világába, ahol a felnőtt biztonságot nyújtó jelenlétében a gyermek egykorú társakra, és izgalmas játékokra talál. Az óvodapedagógus eszköze – a feltétlen elfogadás, egyéni odafigyelés és empátia mellett – az együttes tevékenykedés, a közös játék.

Előadásom témája a párbeszédes játék, azaz olyan kétszemélyes tevékenység, melynek fő szereplői a felnőtt és a gyermek.

Pedagógiai munkám tapasztalataira támaszkodva azt mutatom be, hogy miként alkalmazhatóak a játékok a felnőtt-gyermek kapcsolatteremtésében az óvodával való ismerkedés első hónapjaiban. Öt játékot választottam ki, amelyeket elméleti és módszertani szempontból elemzek. Megfigyeléseim alapján mutatom be, hogy a egyes korosztályú óvodai csoportomban, ezek a játékok hogyan segí-

tették az újonnan érkező gyermekek számára az ismerkedést, első-sorban velem, de a többi gyermekkel is.

Mi az a párbeszédes játék? Miért éppen ez segítheti a pedagógus-gyermek kapcsolat alakulását a kezdetekben? Miért marad meg a párbeszédes játékok létjogosultsága a későbbiekben? Ezekre a kérdésekre keresek választ az előadásom során, ahol egy-egy játék kipróbálására is sor kerül.

JÓ GYAKORLATOK

Hajnal Margit Hajnalka

Gyengéd átmenetek - Az Akadémiai Óvoda és Bölcsőde felmenő rendszere

1996-ban a Magyar Tudományos Akadémia (továbbiakban: Fenntartó) megszüntette belvárosi bölcsődéjét. A szülői igényt figyelembe véve, kötelezte az akkor 4 gyermekcsoporttal működő óvodát, hogy az egyik óvodai csoportot alakítsa át úgy, hogy alkalmas legyen a 18 hónaptól – 3 éves korú gyermekek gondozására, nevelésére. Az akkori intézményvezető az átalakítást nagy szakmai hozzáértéssel végezte, de úgy, hogy a nevelőtestület tagjait ne kelljen elbocsájtani. Így lett egy olyan bölcsődei csoport, ahol *kisgyermeknevelők és óvodapedagógusok együttműködve* nevelték a gyermekeket.

A nehezen elinduló kezdetből már a megalapítás évében is le tudtunk szűrni magunk számára továbbgondolásra érdemes, *a nevelő, gondozó munka minőségének emelése* szempontjából nagyon hasznos tapasztalatokat.

Az óvodapedagógus és kisgyermeknevelői felfogás közötti különbséget, közelíteni kellett egymáshoz: az óvodapedagógus a befogadó időszakban eleinte háttérbe vonult, a kisgyermeknevelő munkáját aktívan segítette és tapasztalatokat gyűjtött a gyermek személyiségfejlődéséről.

A befogadási időszak egy rendkívül fontos, szenzitív időszakká vált: az óvodapedagógusok és kisgyermeknevelők együtt látogatják meg a családokat, ott szerzett benyomásaikat felhasználják a későbbi *nevelő, fejlesztő céljaik támogatására*, a befogadás sikeressége érdekében. A *gyermekek családtagjai* segítik a kisgyermeknevelőket, óvodapedagógusokat és a gyermek közötti bizalom kialakítását azzal, hogy eleinte *aktívan részt vesznek a csoport életében* (először csak a játék, majd a gondozási műveletek terén), majd fokozatosan átadják a nevelő, gondozó szerepet a kisgyermeknevelőknek, óvodapedagógusoknak és ők háttérbe lépnek. Az így kialakult kapcsolat egy mély bizalmon, elfogadáson alapuló kapcsolat, amely a nevelő munkát még hatékonyabbá teszi.

Az előadás a felmenő rendszer működését, előnyeit a gyermekek személyiségfejlődésében mutatja be.

Kulcsár Gábor

Az átmenetek dinamikája az általános iskolában

Két alapvető tudásra van szüksége a pedagógusnak az átmenetek pontos vizsgálatához és a gyerekek átsegítéséhez a fejlődésük kritikus időszakain: egyrészt szükség van a fejlődő emberi természet ismeretére, másrészt a tanterv antropológiai és a tanítás módszertani ismeretére.

A gyerekek individuális fejlődési útjai időről-időre egyetemes csomópontokban összeérnek, amelyek jól érzékelhető testi-fizikai és lelki-szellemi változásokat mutatnak. Ezek közül az előadásomban az általános iskolai időszak két jelentős átmenetét emelem ki és elemzem emberismereti és tantervi szempontok alapján. Milyen jelentős fizikai, lelki és szellemi változások következnek be a 9. és a 12. életév körül? Hogyan segíthetjük a pedagógiai-nevelői munkánkkal a megfelelő átmenetet ezekben az időszakokban?

Máhr Kinga

Úton - az átmenet segítése a Lauder Iskolában

Ebben a tanévben egy új modellt vezettünk be a Lauderben. Már évek óta éreztük, hogy a negyedik és ötödik osztály között történik valami a gyerekekkel, az osztályainkkal, ami megnehezíti a zökkenőmentes átmenetet az elemi és a középtagozat között. Sok új tantárgy, rengeteg tanár, az első négy év biztonságot adó ritmusának hiánya, a szülők ijedtsége és tanácstalansága a keményebb elvárások és a korábbinál esetleg gyengébb eredmények láttán - csak néhány példa, amelyet mindenki ismer, aki valaha tanított ötödikeseket. Úgy döntöttünk, nem a gyerekeket igazítjuk az új rendszerhez, hanem az iskolát igazítjuk a gyerekekhez. Egy éven át tervezgettünk, újragondoltuk a programunkat, amelyet idén ki is próbáltunk. Milyen is egy ötödikes? Mi lenne, ha ez a korosztály később kezdené a tanítást, és nem tanórával, hanem valami egészen mással indulna a nap? Hogyan lehet megvalósítani, hogy az osztályfőnökök minden nap sok időt töltsenek a saját osztályukba járó gyerekekkel? Milyen reggelente együtt házi feladatot írni? Hogyan segíthetjük a diákokat és a szüleiket, hogy készen álljanak az ötödikes kihívásokra? Lauder ötletek az átmenet segítésére.

Nemoda Judit

Átmenet alsóból felsőbe

Iskolánkban sok kolléga áttanít a felsőből alsóba, így szinte minden osztályban vannak már személyes kapcsolatok a felsővel is. Ezek a kollégák – lehetőség szerint – továbbviszik az osztályokat. A leendő osztályfőnökök több esetben is meglátogatják leendő osztályaikat, így a gyerekek nem „ismeretlenül” találkoznak velük szeptemberben. A magyartanárok rendszeresen járnak az alsós évfolyamok magyar óráira, pl. meghallgatják a gyerekek olvasását. Az 5.-es osztályok visszajárnak az alsós tanító néni új osztályába, akiknek különböző programokat is szerveznek. Szintén az 5.-es osztályok számolnak be első felsős évükről a 4.-eseknek, és bátorítják őket a felsőre.

Tárnokiné Joó Ildikó

Esélyegyenlőség az iskolakezdéshez a kooperatív tanulás módszerével.

A gyerekek közös, csoportos munkája nagymértékben elősegíti a képességek kibontakoztatását, felszínre hozatalát. Azzal, hogy a módszer segítségével a gátlásos, szorongó gyerekek felszabadultan együtt tudnak dolgozni a többiekkel, sikerélményhez jutnak. Elhiszik magukról, hogy képesek feladatokat megoldani, félelmük a "szerepléstől" megszűnik, teljesítményük látványosan el kezd javulni. A többi gyerek pedig a kooperatív módszer mellékhatásaként megtanul együttműködni, toleráns, és türelmes lesz a társaival. Tudásával segíti a pedagógus munkáját. Mivel az iskolák is alsó tagozatban rendszeresen alkalmazzák ezt a módszert, azok a gyerekek, akik már óvodás korukban hozzászoktak, ismerik a szabályait, előnyben vannak az osztálytársaikkal szemben. A tanító néni is támaszkodhatnak rájuk, így biztosított a jó indulás, a zökkenőmentes iskolakezdés.

Tóth Krisztina Katalin

Gyerekesély program a Mezőcsáti Kistérségben: "Legyen jobb a gyermekeknek" a Mezőcsáti Kistérségben

A „Legyen Jobb a Gyermekeknek” nemzeti stratégia (2007-2032) célkitűzéseire építve 2012. július 1-jén lépett megvalósítási szakaszba a „Legyen jobb a gyermekeknek” a Mezőcsáti Kistérségben című projekt. A program célja, hogy szolgáltatásokat nyújtson egy szolgálta-

táshiányos kistérségben, elősegítve ezzel a szegénység és a társadalmi kirekesztődés csökkentését.

A tevékenységek célcsoportjába a gyerekek és az őket nevelő családok tartoznak, de a komplexitást az is jelzi, hogy a projektelemeket összesen hét szakterület (egészségügy, szociális és gyermekjólét, közoktatás, közösségi munka, ifjúsági, IT, valamint korai képességgondozás) foglalja magába.

A tevékenységek igyekeznek hozzájárulni, hogy a projekt a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek számára a lehető legjobb esélyt biztosítsa a készségek-, képességek kibontakozásához, a lehető legkorábbi életkorban.

A projektelemek bemutatása mellett sor kerül a jó gyakorlatok, a projekt megvalósítása során fellépő nehézségek és megoldásuk, valamint – mivel a projekt záró szakaszába érkezett – az eredmények bemutatására is.

MŰHELYEK

Bavalics Laura

„Egy falatka otthon”

A műhely témája az óvodába lépés támogatása, különös tekintettel a család és óvoda kapcsolatára. Bemutatásra kerülnek gyakorlatok az óvodai életből, melyek segítik ezt az átmenetet. Ilyen eszközök, a Beszélgetőkör, a mesetakaró, a szülők könyve és a kincses zsebek. E mellett a műhely során kitérünk a szülők bevonódását segítő programokra.

A résztvevők saját élményű tapasztalatokat szerezhhetnek az említett gyakorlatok használatáról.

Hegedűsné Tóth Zsuzsanna

A családból bölcsődébe érkező gyermekek beszoktatásának megkönnyítése zenei módszerekkel

A műhely célja egy jó hangulatú beszélgetésből, szakmai tapasztalatcseréből induló módszertani ötletbörze kibontása. A résztvevőkkel közösen tárjuk majd fel a bölcsődei beszoktatás kihívást jelentő pillanatait, megosztjuk egymással a jó gyakorlatainkat, nem csak zenei szempontból. Ám ezekhez megpróbálunk hozzárendelni zenei aspektusú megoldásokat is.

A műhelyen résztvevők hagyományos és újszerű koncepciók mentén is megismerhetnek gyermekek beszoktatását segítő ölbéli játékokat, dalokat, mondókákat. A gyermekek érzelmi, szociális, értelmi, testi-mozgásos igényeit figyelembe véve keressük a család és bölcsőde közötti híd pilléreit, és tanulunk közösen olyan játékokat, amelyek ezeket a pilléreket erősítik.

A műhelymunkát játékokkal zárjuk, amelyekhez kapcsolódóan sorra vesszük a jól ismert ölbéli játékokat változatosabbá, színesebbé tévő zenei elemeket (tempó, hangerő, hangszín, hatásszünetek), kreatívan formáljuk szövegeiket. Majd számba vesszük a gyermekek otthoni környezetének népszerű játékeszközeit (lendkerekes autó, labda, duplo) és hétköznapi tárgyait (kefék, szívószálak, csipeszek, kendők, fakanalak), és a műhely ilyen típusú eszközeivel páros és csoportos játékokat próbálunk ki, hogy saját tapasztalatot szerezzünk élményt adó, az érzelmek kibontakoztatásában, a saját hangulat kimutatásában, a feszültség oldásában fontos szerepet betöltő funkciójukról.

Koósne Sinkó Judit

Merre? Hová? Jobb? Bal? – Relációs szókincs fejlesztése

Az óvoda-iskola átmenet számtalan nehézségei közül a relációs szókincs fejletlensége különösen kihat a későbbi olvasás- és írástanulás sikerességére. A gyenge téri orientációs képesség a síkban történő tájékozódás elégtelensége, a laterális problémák és a testen történő tájékozódás nehézsége mind későbbi kudarcok kiinduló pontja lehet.

A műhelyfoglalkozás célja, hogy ötleteket adjon óvodapedagógusoknak és tanítóknak egyaránt ahhoz, hogyan tudunk észrevétlenül, játékosan fejleszteni négy területet a drámapedagógia adta módszerek segítségével, hogy valóban játék legyen a tanulás.

Nagyné Malicsek Ágnes

A játékpedagógia helye, szerepe a modern iskolában

A pedagógusok alapvető célja, hogy oktató-nevelő tevékenységüket hatékonyabbá tegyék. Számos módszertani alternatíva közül az egyik a játékpedagógia alkalmazása. A téma megközelítésekor ismertetem a különféle játékelméleteket valamint a játékpedagógia nemzetközi és hazai előzményeit, majd elemzem a játékok jelentőségét oktatási és gyermekvédelmi szempontból a modern iskolával összefüggésben. Ezt követően bemutatom, miként lehet játékos módszereket alkalmazni az elméleti órákon, és összegzem ezzel kapcsolatos tapasztalataimat. A résztvevők számára lehetőséget biztosítok a játékok kipróbálására és arra, hogy megfogalmazzák reflexióikat.

KÖNYVBEMUTATÓK

Daróczi Gabriella – Bozsik Rozália

A Novum Kiadó az „átmenetek” sodrásában

A konferencián a NOVUM kiadó célja az, hogy bemutatójával a szakmai közönség számára rálátást adjon a gesztorálásában megjelenő fejlesztőpedagógia témakörébe tartozó kiadványaira. E kiadványok egyaránt számot tartanak az óvodapedagógusok és a tanítók figyelmére is. A szerkesztők az „átmenet” filozófiájából kiindulva a *Gyermekirodalmi Évkerülő- Ősz, Tél, Tavasz, Nyár* című szakkönyvsorozatukban azt a törzsanyagként aposztrofálható mese-versmondóka anyagot szerkesztették egybe, mely - Honti János szavaival – „a valódi olvasóvá válás” zálogának tartható.

Óvodapedagógus és tanító számára nagy segítséget jelentenek azok a kiadványok, melyek az intézmények életéhez kapcsolódó különféle ünnepi alkalmakra való irodalmias felkészülést segítik szövegválogatásukkal. Az *Itt a* – sorozat kiadványai ezt a munkát segítik. Azonban a kiadó nem pusztán irodalmi témában, hanem a képességfejlesztés további anyagaival, tevékenységi formáival kapcsolatosan is alapozó segítséget nyújt a szakma számára. A *Játék a mozgás?* című kiadványával a mozgásfejlesztés lehetőségeit szándékszik tágítani, míg a *Hétköznapi csodák* című kiadványával a csoporton belüli differenciáláshoz nyújt segítséget. Elsősorban az óvodapedagógusok figyelmére tarthat igényt, ám a tanítók is alkalmazható szemléleti elemeket sajátíthatnak el a kiadvány segítségével. A NOVUM Kiadó gondozásában megjelenő *Óvónők Lapja* című kiadvány bemutatásával pedig az a célunk, hogy közismertté tegyünk az óvodapedagógusok és a tanítók körében is a mindenkori publikálás egyik szakmai igényességre törekvő fórumát.

Gyöngy Kinga

Első lépések a művészetek felé. I-II.

Az *Első lépések a művészetek felé* egy kétkötetes szakkönyv, mely a magyarországi kisgyermeknevelő BA szakok számára készült. Tizennégy szerző öt éves munkájának eredményeként végre elérhetővé vált a felsőoktatás számára ez az átfogó könyv a kisgyermekkor művészeti nevelés lehetőségeiről.

Kádár Annamária beszélget a könyvről a szerkesztővel, Gyöngy Kingával.

A könyvbemutatóhoz könyvvásár kapcsolódik.

Szent-Gály Viola

Az eredményes óvoda-iskola átmenet és a hátránycsökkentés támogatása az óvodai nevelésben - óvodai kutatás-fejlesztés a szabályozás szolgálatában

A TÁMOP 3.1.1 II. szakaszának keretén belül, az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Óvodafejlesztési Irodája szakmai vezetésével valósult meg az az óvodai kutatás-fejlesztés, amelynek rövid bemutatásával örömmel hozzájárulnánk a Konferencia szakmai programjához.

A kutatás-fejlesztés témája jól ismert az óvodapedagógusok körében: az eredményes óvoda-iskola átmenet és az esélyteremtés, hátránykompenzáció (hátránycsökkentés) módszertani támogatása jelentős előzményekre tekinthet vissza. Ezek a kutatások, publikációk, jó gyakorlatok azonban mindeddig nem nyertek szintetizálást, egységes áttekintést.

A szakirodalmi tájékozódás és a témánkénti jó gyakorlatok feltárása mellett a kutatás-fejlesztés ágazati és intézményi szintű javaslatokat is megfogalmaz. Így a program az óvodapedagógiai szakma valamennyi szintjét képviseli: óvodapedagógusoknak, munkaközösség-vezetőknek, óvodavezetőknek, szaktanácsadóknak, szakértőknek, az intézményfenntartónak, és az ágazati irányítás résztvevői számára is van mondanivalója.

Aktualitását megerősíti, hogy a köznevelési törvény – 2015. szeptembertől és a felmentés lehetőségével – hároméves kortól napi négy órában kötelezővé teszi az óvodai nevelésben való részvételt. A szabályozás esélyteremtő és hátránykompenzáló célja az, hogy a gyermek későbbi tanulásához, sikeres társadalmi szerepvállalásához szükséges kognitív és nem kognitív funkciói a legmeghatáro-

zóbb kora gyermekkorban (0-7 év) optimálisan fejlődhessenek. Ehhez társul az eredményes óvoda-iskola átmenet támogatása, amely folyamatjelleggel törekszik a Köznevelési Törvény kiemelt feladatának megvalósítására: a társadalmi leszakadás megakadályozására.

Az esélyteremtés kiemelt feladataként az Óvodai nevelés országos alapprogramja 2012. évi módosítása rögzítette az óvoda hátránycsökkentő szerepét, hogy *„minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben”*.

A hat hónapos időtartamra tervezett kutatási programban témánként készült Kutatási jelentés, amelyekben a hazai kutatási és fejlesztési eredmények elemzése, következtetései, hazai és nemzetközi gyakorlatok feltárása, elemzése, hasznosítható elemek bemutatása és ajánlásai szerepelnek. A program része jó gyakorlatok gyűjtése és rendezése, adaptációs ajánlásaik kidolgozása. Az óvodai nevelés szakemberei számára különös értékkel bír a tématerületet átfogó „Annotációs gyűjtemény”. A Kutatás eredményeként létrejövő ismeretanyag és tapasztalatok nyomán „Javaslatok” megfogalmazására került sor döntéshozók (rendszerszinten) és intézmények számára. A hozzáférhető és minőségi óvodai nevelés jegyében, az eredményes óvoda-iskola átmenet, valamint hátránycsökkentés tárgykörének ágazati kezelésére, a jogalkotó közvetlen támogatására „Stratégiai dokumentum” készült. A rendszerszintű „Javaslatok” alapján a Stratégia célprogramokat, feladatokat és eszközrendszert határoz meg.

Az előadás a kutatás-fejlesztés fenti tartalmába kíván betekintést, elmélyülést nyújtani azzal a céllal, hogy az óvodai nevelés szakemberei számára konkrét támogatást nyújtson a kisgyermekkorai nevelés átmeneteit képviselő témáiban.

Az előadáson bemutatjuk az „Óvodai hátránycsökkentés, eredményes iskolakezdés” című kötetünket, amely napokon belül kézzel fogható lesz –, 3000 példányban.